

Met oud kant werken aan de verbinding

GITTE BRUGMAN

LEEWARDEN Ze wil graag repareren, helen. Daarom begon Ellis Schoonhoven een project waarin ze verbinding legt met anderen, werkend aan een grote sluier van stukjes oud kant. Deze week is ze in Leeuwarden.

Jarenlang werkte Ellis Schoonhoven als beeldend kunstenaar. Haar beelden hebben leven en dood, vruchtbaarheid en vrouwelijkheid als thema's. Maar ze wilde meer verbinding voelen en richtte in Nijmegen De Nieuwe Creatieven op, een kunstenaarsgroep die workshops en cursussen geeft. „Maar nog niet eerder heb ik iets gedaan, dat mensen op zo'n manier heeft 'aangeraakt' als *Lost Connections*. Dit groeit uit tot iets groters, omdat het wordt opgepakt door anderen.”

In de afgelopen jaren kreeg Schoonhoven steeds meer het gevoel dat mensen hun onderlinge verbindingen verliezen. Ze wilde daar iets aan doen. „Ik wil graag repareren, helen.” Ze zag in oud kant een mooie metafoor. „Het is met veel bezieling gemaakt, en het is zowel kwetsbaar als sterk. De verbinding van de vele draden geeft het kracht.” En het zijn de vrouwelijke krachten, de 'zachte krachten', die Schoonhoven wil vieren. Voor en door vrouwen.

Ze ontwierp een 4 meter grote sluier, bestaand uit zes panelen. De sluier staat voor iets feestelijks (huwelijk), maar dat huwelijk had ook een consequentie. „Een vrouw die een baan had en trouwde, verloor in de jaren zestig haar werk.”

Schoonhoven riep mensen op oud kant bij haar in te leveren. Dat leverde al zoveel materiaal op, dat ze haar patroon aanpaste tot acht panelen, die uitwaaiëren in een cirkel met een diameter van 7 meter. „Eromheen komen vijftig kussens met daarop de tekst *Lost Connections* – de naam van het project – in vijftig talen. „De lapjes waar de tekst op komt, sturen we op naar vrouwen in vijftig verschillende landen.”

En dat is niet de enige groei die *Lost Connections* doormaakt. Het project gaat inmiddels gepaard met een performance van choreograaf Shura Glasmacher. Deze wordt gefilmd met een drone, zodat ook een ander publiek kan kennismaken met het kunstwerk. Bovendien hebben fotografen Conny van Rijn en

'Ik wil geen haast hebben. Het gaat erom iets samen te doen'

Maayke Kleinbussink aangehaakt.

Morgen komt Schoonhoven naar Leeuwarden. „Friesland heeft ook een kanttraditie”, verklaart ze. Via Maureen Voigt – „ik kende haar niet” – kwam ze in contact met Reina Visser en kreeg ze onderdak in DOAS (De Oude AmbachtsSchool). Donderdag en vrijdag zijn mensen welkom die oud kant willen doneren. En uiteraard mogen vrouwen zich aansluiten, die willen meewerken aan de sluier. Met de hand. „Ik

wil geen haast hebben. Het gaat om iets samen doen, en het gaat bovendien om kwetsbaar materiaal.”

In de voorbereidingen voor deze korte werkperiode in Friesland had Schoonhoven het idee in een „heel andere cultuur” te belanden. „Ik leer namen kennen als Fokje, Trijntje... En ik heb contact met Vrouwen van Nu, een organisatie die heel enthousiast heeft gereageerd. „Dit rolt een kant op die ik nooit verwacht had.”

Hoewel het project geen rode cent heeft, houdt Schoonhoven zich vast aan de energie die het oproept. „We hopen dat er nog ergens iemand is met een potje geld. Het zal vast goed komen, ik probeer het te laten gebeuren. En misschien is het proces wel het grootste kunstwerk.”

Leeuwarden - DOAS: Cornelis Trooststr. 48, do 10-17 u, vrijdag 10-15 u

Ellis Schoonhoven met haar project *Lost Connections*. „Dit groeit uit tot iets groters, omdat het wordt opgepakt door anderen.”

Textielproject gaat de wereld over

Een maand geleden was Ellis Schoonhoven te gast in de DOAS in Leeuwarden met haar oud-kantproject Lost Connections. Tientallen vrouwen werkten mee aan haar sluijer. En nu ook aan kussens, wereldwijd.

TEKST GITTE BRUGMAN
FOTO'S MAAYKE KLEINBUSSINK

Even een korte terugblik: kunstenaar Ellis Schoonhoven start haar project Lost Connections als een *community art* project om vrouwen met elkaar te verbinden. Ze ontwerpt een sluijer met 4 meter lange banen, die ze opbouwt van stukjes oud kant. In Nijmegen, en daarna ook op andere plekken waar ze wordt uitgenodigd, helpen belangstellenden haar mee die sluiers in elkaar te naaien. Zo ook in Leeuwarden.

Via Maureen Voigt belandt ze in De Oude Ambachtsschool (DOAS). „Friesland heeft mijn project oarmrd“, zegt ze. „Het voelde als een warm bad, het was er heel erg thuis.“ Hier komen niet alleen naaisters, maar ook mensen die donaties oud kant brengen. „Via oud-conservator Gieneke Arnouli heb ik een doos vol prachtige stukken van het Fries Museum gekregen!“

Ook in Museum de Kantfabriek in Horst helpen tientallen vrouwen mee aan het maken van de sluijer. De samenwerking leidt tot bijzondere verhalen. „Het werken met dat oude kant roept bijzondere verhalen op. Die patronen werken soms hallucinerend, je ziet steeds meer. De gesprekken gaan meteen dieper dan gebruikelijke koetjes en kalfjes.“ Behalve dat de vrouwen meedoen aan hetzelfde project, werken ze ook aan één stuk. „Soms heel dicht bij elkaar. Dat zorgt voor nog meer verbinding.“

Op alle locaties krijgt Schoonhoven uitnodigingen om terug te keren. „Maar dat kan voorlopig niet meer.“ Maar wat ook onderdeel uitmaakt van haar plan is een serie kussens. Vijftig ronde kussens, met daarop *Lost Connections* geborduurd in vijftig talen. „Ik lag te denken, hoe krijg ik dat allemaal betaald... Maar toen bedacht ik dat ik vrouwen kon vragen om stof en garen uit hun eigen land te gebruiken. Zij sturen het resultaat naar mij op. Dat is een logistiek probleem minder.“

De animo voor dit deel van Lost Connections is groot. Op Facebook is elke week wel een nieuw kussen te bewonderen, gemaakt door een vrouw aan de andere kant van de wereld. In gouddraad op gebroken witte ondergrond, de tekst *Lost Connections* in de eigen taal, plus een symbool van het land waarin de maakster woont. Op de Facebookpagina Lost Connection Sisters ontmoeten ze elkaar.

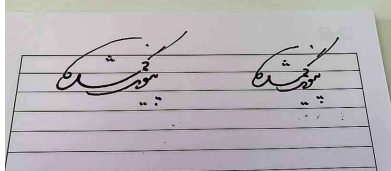
Gloria Bajonero uit Mexico is de eerste suster die zich heeft aangesloten. Ze deelt *Conectones Perdidas*, en deelt een voorbeeld van traditioneel Mexicaans borduurwerk uit de provincie Tepetitlaxpa. De in Denemarken geboren Anna Scott „has called Australia home for a long time“, waardoor Lost Connections voor haar een dubbele betekenis heeft. Ze borduurt *Minste Fortæliser* en voegt daar de betekenis van de zeemeermin uit Kopenhagen aan toe.

Mehrzad Khanjanoori laat de tekst in het Farsi kalligraferen. Karina Harrison voegt het Poolse *Utracone Relacje* toe.

Als Ellen Francke haar Friese tekst *Ferlene Verbinings* omringd met pompeblèden deelt, gemaakt met de Luneville-naald, krijgt ze daar allerlei reacties op. Schoonhoven: „Dit is een heel moeilijke techniek uit de haute couture, voor het aanbrengen van pailletten.“ Sonali Brid herkent hierin de Aari-techniek uit India en deelt een onderzoek naar de herkomst ervan. Hoe deze via de Perzische Golf en het Midden-Oosten in Europa en dus in Luneville belandde. Zij deelt ook een onderzoek naar het verdwijnen van talen met de groep Schoonhoven is overweldigd door de reacties. „Ik heb het aantal van vijftig naar laten varen. Ik heb er nu al 45, waaronder braille, computertaal en gebarentaal, en dit groeit nog steeds. Ik leer een hoop over taal. Van Aboriginal tot aan tribe talen van de Filipijnen tot de talen van de Afrikaanse stammen, zoals Swahili, Xhosa, Zulu en Tsonga.“

Ze heeft ondertussen een hele administratie en straks komen daar misschien nog filmpjes bij. Ooit hoopt ze al deze vrouwen samen te ontmoeten. „Ik zoek naar een plek om dit te exposeren. Al die kussens, rond de sluijer. Dat zou heel mooi in het Fries Museum kunnen in een heel grote cirkel, als een soort bezinningsplek. Want iets zegt me dat dit nog veel groter gaat worden.“

Op Facebook zijn twee pagina's rond dit project; *Lost Connections*, en *Lost Connections Sisters*.
www.denieuwecreatieven.com/lost-connections

Dochter Yu Yu en haar vriendin Fei Fei brengen in kaart welke donatie oud kant het Fries Museum heeft gedaan voor Lost Connections van Ellis Schoonhoven. Daartussen Lost Connections gekalligraferd in het Farsi en onderaan een overzicht van de donatie in stukken oud kant die Schoonhoven ontving van het museum.

Op de kleine foto's links: de bijdrage van de Deens Anna Scott met een schets van de zeemeermin van Kopenhagen. *Ferlene Verbinings* uitgevoerd met de Luneville-naald door Ellen Francke, en daaronder de bijdrage van de Tsjechische Andrea Bwell. Hierboven Ellis Schoonhoven, die in de hal van DOAS een deel van de sluijer toont nadat vrouwen uit Friesland eraan hebben gewerkt.